2012-31-RE

CAUSA 2012-31-RE

Sentència del Tribunal Constitucional del 7-9-2013 relativa al recurs d'empara 2012-31-RE

Número de registre 574-2012. Recurs d'empara

Sentència del 7 de setembre del 2013

BOPA núm. 45, del 25 de setembre del 2013

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 4 de desembre del 2012, per la representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, María Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 13 de setembre del 2012 i contra l'aute del 13 de novembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara constitucional sol·licitada, que declari la lesió dels drets fonamentals esmentats, que anul·li les resolucions objecte de recurs i que es reposi la part recurrent en la plenitud del seu dret mitjançant l'adopció de les mesures necessàries;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 24 de desembre del 2012;

Vist l'aute del 5 de febrer del 2013 d'aquest Tribunal que va inadmetre a tràmit el recurs d'empara 2012-31-RE;

Vista la súplica presentada per la part recurrent;

Vistos els autes del 8 d'abril del 2013 del Tribunal Constitucional que van acordar estimar, en part, el recurs de súplica esmentat i admetre a tràmit el recurs d'empara originàriament presentat en l'únic objecte que es decideixi si la sentència impugnada en empara va concórrer en un vici d'incongruència omissiva de rellevància constitucional, vulnerador del dret de l'article 10 de la Constitució que garanteix a tothom un procés degut;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 24 d'abril del 2013, per la representació processal dels recurrents;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 25 d'abril del 2013, per la representació processal de la Sra. Montserrat Sansa Reñé;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

Els Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, Maria Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas van presentar una demanda contra la Sra. Montserrat Sansa Reñé en què demanaven la rescissió del contracte de compravenda de la unitat immobiliària aparaulada i la condemna de la defenent a satisfer la quantitat de 158.010,03 euros més els interessos legals i les costes processals, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

Segon

L'1 de setembre del 2011, la Secció Civil del Tribunal de Batlles va dictar una sentència mitjançant la qual desestimava aquesta demanda, absolia la defenent de les pretensions dels demandants i condemnava aquests darrers a pagar les costes processals, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

Tercer

La representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, Maria Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència i, el 13 de setembre del 2012, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que desestimava aquest recurs d'apel·lació i confirmava la part decisòria de la sentència de la Batllia. Així mateix, condemnava la part recurrent al pagament de les costes processals d'aquesta alçada.

Quart

La representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, Maria Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas va interposar, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions contra la sentència de la segona instància per tal com va considerar que es vulnerava l'article 10 de la Constitució, ja que aquesta sentència no estava suficientment motivada.

Cinquè

Mitjançant un aute del 13 de novembre del 2012, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, va decidir desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions interposat.

Sisè

El 4 de desembre del 2012, la representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, Maria Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas, va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 13 de setembre del 2012 i contra l'aute del 13 de novembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Segons el parer d'aquesta part, s'han vulnerat els drets esmentats perquè les resolucions objecte de recurs no han estat suficientment raonades ni motivades, ja que han omès pronunciar-se en relació amb diverses al·legacions presentades per aquesta part.

En primer lloc, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia no menciona res sobre l'argumentació d'aquesta part relativa a la manca dels tancaments interiors de la unitat immobiliària. Aquesta part considera que corresponia a la part venedora dur a terme els tancaments interiors i exteriors i que la manca de realització dels tancaments interiors és una raó suficient per declarar la ineficàcia del contracte.

En segon lloc, tampoc es menciona que els recurrents havien comprat unes unitats immobiliàries en un edifici amb un sol projecte d'edifici de vivendes, oficines, locals comercials i aparcaments. Posteriorment, la part venedora va unir aquest projecte amb un altre situat al costat. D'aquesta unió no es va informar als compradors, els quals no van donar el seu consentiment, ja que no tenien coneixement ni de les servituds amb els edificis veïns, ni dels Estatuts d'aquesta comunitat de veïns.

En tercer lloc, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia no fa cap esment sobre un altre argument transcendental invocat per aquesta part sobre el fet que la part venedora feia extensiva la servitud de vol sobre l'edifici de la unitat immobiliària adquirida pels recurrents.

Després d'exposar la doctrina i la jurisprudència relativa a la naturalesa dels pronunciaments judicials i del contingut de l'article 10 de la Constitució, conclou que, en aquest cas, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia no ha dictat una resolució suficientment motivada, ni ha raonat suficientment la seva resolució, atès que no s'ha pronunciat sobre els motius concrets invocats per aquesta part.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la lesió dels drets fonamentals esmentats, que anul·li les resolucions objecte de recurs i que es reposi la part

recurrent en la plenitud del seu dret mitjançant l'adopció de les mesures necessàries.

Setè

El 24 de desembre del 2012, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per una manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions (article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Segons el parer del Ministeri Fiscal, de la lectura de les resolucions objecte de recurs es desprèn una àmplia valoració dels elements probatoris, així com una aplicació lògica i motivada de l'ordenament jurídic sense que els motius emprats i desenvolupats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia es puguin considerar irraonables, absurds o arbitraris.

Efectivament, el Tribunal Superior de Justícia va declarar que corresponia als demandants acreditar l'existència dels defectes constructius en què fonamentava la seva demanda de resolució del contracte de compravenda per incompliment de la venedora. Per tant, la manca d'acabament dels tancaments interiors no es pot entendre com un incompliment que justifiqui la resolució contractual i desestima, doncs, tots i cadascun dels arguments adduïts per la part recurrent, inclosa la qüestió relativa a les servituds, al dret de vol i a la seva incidència sobre les despeses comunitàries.

Així mateix, l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions valora i respon a la segona de les al·legacions relativa a la posterior unió dels edificis, per tant, no es pot al·legar, ara, cap manca de motivació.

En aquest sentit, el Ministeri Fiscal cita la jurisprudència d'aquest Tribunal relativa a la incongruència omissiva i conclou que, en aquesta causa, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia ha respost, efectivament, a les peticions dels recurrents en el sentit de determinar la improcedència de donar lloc a la demanda de rescissió del contracte de compravenda sense que els motius exposats per aquest Tribunal apareguin com a il·lògics o absurds, raó per la qual no es pot desprendre cap incongruència, ni tan sols omissiva de les resolucions impugnades.

Vuitè

El 5 de febrer del 2013, el Tribunal Constitucional va acordar inadmetre a tràmit aquest recurs

d’empara. Tanmateix, després de la presentació d’un recurs de súplica contra aquesta inadmissió, el 8 d’abril del 2013, mitjançant aute, va acordar admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d’empara 2012-31-RE en l’únic objecte que es decideixi si la sentència impugnada en empara va concórrer en un vici d’incongruència omissiva de rellevància constitucional, vulnerador del dret de l’article 10 de la Constitució que garanteix a tothom un procés degut.

Novè

El 24 d’abril del 2013, la representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, María Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas va presentar un escrit d’al·legacions en què s’oposa al contingut de l’informe del Ministeri Fiscal i reitera tot allò que va al·legar en l’escrit d’empara.

Desè

El 25 d’abril del 2013, la representació processal de la Sra. Montserrat Sansa Reñé va presentar un escrit d’al·legacions mitjançant el qual s’adhereix al contingut de l’informe del Ministeri Fiscal amb el qual coincideix plenament.

Així mateix, és del parer, pel que fa a les qüestions que no s’haurien resolt en les resolucions del Tribunal Superior de Justícia, que aquestes han estat objecte d’un estudi i d’una valoració detallats. En primer lloc, pel que fa als tancaments interiors de l’habitatge en litigi, reprodueix íntegrament el fonament de dret III de la sentència impugnada en què el Tribunal Superior de Justícia analitza si la manca d’acabaments dels tancaments interiors es pot entendre com un incompliment que justifiqui la resolució contractual. En relació amb aquest punt, conclou el mateix que el jutge de la primera instància, és a dir, que no es tractava d’una manca greu que justifiqués la resolució del contracte.

En segon lloc, sobre la unificació del projecte constructiu amb un altre del mateix conjunt edificatiu, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia dóna una resposta degudament argumentada i fonamentada en Dret (veg. fonament de dret II): en la segona instància no es poden examinar aquelles al·legacions introduïdes per primera vegada en l’escrit de conclusions, així com tampoc qualsevol altra introduïda a posteriori a l’escrit de demanda i rèplica, altrament, s’hauria situat la part defenent en indefensió.

En tercer lloc, pel que fa a la qüestió relativa a les servituds, rampes i zones comunes cita el fonament de dret V en què el Tribunal Superior de Justícia respon amb precisió i detall cadascun

dels arguments i pretensions adduïts pels recurrents, si bé no amb el resultat que s'esperaven.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara i que declari que les resolucions impugnades no han vulnerat el dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució. Així mateix, demana que es condemni la part recurrent al pagament de les costes processals, atesa la seva temeritat i mala fe en la tramitació del procés.

Onzè

El 7 de maig del 2013, el Ministeri Fiscal, el 10 de maig del mateix any, la representació processal de la Sra. Montserrat Sansa Reñé, i, el 15 de maig d'aquest mateix any, la representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, María Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas van presentar els seus escrits de conclusions en què reprodueixen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

Mitjançant l'aute del 8 d'abril del 2013 aquest Tribunal va estimar en part el recurs de súplica presentat contra la inadmissió a tràmit del recurs d'empara 2012-31-RE. L'estimació va quedar circumscrita a l'examen de si en la sentència impugnada s'havia produït un vici d'incongruència omissiva amb rellevància constitucional. Aquest és l'únic punt que ha de ser examinat en aquest moment.

Pels recurrents el vici existeix. Segons el seu parer "no és suficient que en la Sentència s'abordin les qüestions neuràlgiques sinó per evitar caure en incongruència s'han d'abordar tots els arguments al·legats per les parts litigants. A parer d'aquesta part no es suficient pronunciar-se en general sobre la qüestió debatuda, s'ha d'entrar en l'anàlisi concret de totes i cadascuna de les pretensions de les parts."

És aquest criteri dels recurrents que ha d'enjudiciar-se en aquest moment per determinar l'existència o la inexistència d'una incongruència omissiva amb rellevància constitucional.

Segon

El Tribunal Constitucional s'ha pronunciat en nombroses ocasions sobre els vicis d'incongruència omissiva amb rellevància constitucional. Convé citar alguna de les seves sentències més recents. Per exemple, la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE que estableix el criteri següent: "D'acord amb la doctrina assentada d'aquest Tribunal, el vici d'incongruència omissiva ha de comprovar-se, abans de res, examinant l'existència de correlació, o no, entre allò que va ser sol·licitat a la jurisdicció i allò que va ser decidit per aquesta. Aquesta comprovació exigeix comparar el contingut del petitum de les parts i allò que es va decidir en el dispositiu (o dispositius) per la jurisdicció competent.

També cal que en les consideracions jurídiques que fonamenten el dispositiu es tinguin en compte els arguments bàsics de les parts per acceptar-los o rebutjar-los de manera raonada. Tanmateix, una vegada que s'accepta una via argumental, el rebuig dels arguments contraris pot ser explícit però també implícit o tàcit, sempre que s'entengui bé la fonamentació del dispositiu."

Aquest mateix criteri va ser confirmat amb les mateixes paraules en la sentència del 3 de desembre del 2012, recaiguda en la causa 2012-13-RE i en altres sentències amb el mateix sentit.

Tercer

Es tracta ara de comprovar com s'apliquen en aquest cas els criteris indicats. És clar que no es planteja en aquest cas una incongruència omissiva entre una sol·licitud concreta, especificada en el suplico de la demanda civil i una manca de resposta en la decisió de la sentència. Aquest vici, que seria greu i amb rellevància constitucional, no s'ha produït i ni tan sols hi ha una impugnació d'aquesta naturalesa.

Allò que s'impugna és que, segons el parer dels recurrents, hi ha vici d'incongruència perquè no s'aborden en la sentència "tots els arguments al·legats per les parts litigants". I quan es parla d'abordar no seria "suficient pronunciar-se en general sobre la qüestió debatuda, s'ha d'entrar en l'anàlisi concret de totes i cadascuna de les pretensions de les parts."

Correspon al Tribunal Constitucional determinar si aquest criteri estricte, mantingut en el recurs, es deriva dels preceptes constitucionals vigents i, així formulat, pertany al contingut essencial del dret constitucional al procés degut.

Quart

Entrant ja a examinar aquesta qüestió cal començar per dir que correspon al legislador processal ordinari fixar en la legislació, igualment ordinària, el rigor –major o menor- que es consideri desitjable amb caràcter general pel compliment del requisit indeclinable de congruència de les sentències i de les resolucions judicials. Aquesta fixació afecta no solament a la correspondència entre el contingut del petitum i el contingut de la decisió –criteri mínim- sinó també al grau d'atenció i de resposta que ha de donar-se als arguments contraposats de les parts per fonamentar la decisió judicial assolida, acceptant uns arguments i rebutjant-ne altres. Aquesta seria una determinació legislativa vinculant pels jutges i pels tribunals ordinaris, que hauria d'acomplir-se en qualsevol instància judicial i controlar-se en via de recurs ordinari, en apel·lació o, cas d'existir, per un tribunal de cassació.

No obstant això, com s'ha assenyalat tantes vegades, el recurs d'empara no és una via d'apel·lació ordinària, ni el Tribunal Constitucional una tercera instància ni un tribunal de cassació. I, per tant, quan s'al·lega un vici d'incongruència aquest Tribunal ha de ponderar, abans de res, si aquest vici té o no rellevància constitucional. Certes possibles incongruències omissives poden tenir transcendència constitucional, però d'altres no.

Efectivament, hi ha certs casos de major gravetat o transcendència que confereixen a la incongruència omissiva una dimensió constitucional. Aquest Tribunal ha d'entrar a conèixer el vici d'incongruència (positiva o omissiva) i decidir, si s'escau, la nul·litat d'una sentència o d'una resolució judicial tan sols en aquests supòsits. En la resta, quan no hi ha rellevància constitucional, el Tribunal Constitucional no pot, ni ha d'entrar a corregir la jurisdicció ordinària.

Els criteris de rellevància són aquells que es desprenen de les sentències citades: en general existeix una incongruència omissiva rellevant quan un tribunal en la seva sentència no fa cap pronunciament sobre els punts especificats en el suplico o quan no es tenen "en compte els arguments bàsics de les parts per acceptar-los o rebutjar-los de manera raonada". Es tracta que no s'ignorin o que no es passin per alt, aquells arguments bàsics esgrimits per les parts. Però sense que calgui, com opinen els recurrents, als únics efectes de la rellevància constitucional, que es desenvolupi una anàlisi concreta i exhaustiva de tots els arguments de desestimació.

Per això es va destacar en les sentències citades que "una vegada que s'accepta una via argumental, el rebuig dels arguments contraris pot ser explícit però també implícit o tàcit, sempre que s'entengui bé la fonamentació del dispositiu". Doncs bé, es tracta precisament d'això: que el justiciable pugui conèixer amb seguretat el fonament jurídic de la decisió.

Cinquè

En aquesta causa no hi ha dubte que els òrgans judicials sentenciadors no van considerar els incompliments al·legats per la part recurrent d'una gravetat suficient com per què la decisió fos favorable als seus interessos. Aquest és el punt clau. En això van coincidir la Batllia i el Tribunal Superior de Justícia. No és que no hagin conegut els arguments de la part recurrent o que no els hagin respost en absolut. No és això. Només cal llegir les sentències de fons dictades per la jurisdicció competent per tal de comprovar que els punts de major importància al·legats pels recurrents en

empara hi estan presents.

Hi trobem l'assumpte de la manca d'acabament dels tancaments interiors. No s'ignora. Però no se li atorga la gravetat suficient per la resolució del contracte. I, en això coincideixen la Batllia i el Tribunal Superior de Justícia. Aquest Tribunal manca de jurisdicció per entrar a corregir aquest criteri unànime. No és aquesta la seva funció.

El mateix hem de dir en relació amb la unificació o el canvi del projecte constructiu o amb la constitució de servituds, rampes i zones comunes. Tots aquests punts estan tractats, però segons el criteri de la jurisdicció competent, la conseqüència jurídica no és la resolució del contracte de compravenda.

És cert que altres aspectes menors no estan detingudament estudiats en les sentències o, almenys, no amb tant detall com desitjarien els recurrents en empara. Però aquests casos no afecten a les línies essencials de la sentència que són molt nítides, s'estigui o no s'estigui d'acord amb elles. Fins i tot en algun punt delicat, com el canvi de coeficients, la sentència impugnada apunta solucions, que mostren en quina mesura ha estat conscient del problema.

En suma, l'assumpte central de l'acompliment del contracte de compravenda està decidit i decidit en ferm sense cap vici d'incongruència omissiva de rellevància constitucional, motiu pel qual l'empara ha de ser desestimada in toto, amb la imposició del pagament de les costes processals en seu constitucional a la part recurrent com és preceptiu.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Desestimar íntegrament l'empara sol·licitada per la representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, María Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas contra la sentència del 13 de setembre del 2012 i contra l'aute del 13 de novembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, condemnar la part recurrent al pagament de les costes processals en seu constitucional.

Tercer

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels Srs. Miguel Gonzalo Andrés Galindo, María Concepción Olivas Olivas i Miguel Andrés Olivas, a la representació processal de la Sra. Montserrat Sansa Reñé, al president de la Batllia, a la presidenta del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2013.

Juan A. Ortega Díaz-AmbronaLaurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-SunyerPierre Subra de Bieusses

Magistrat